процесу формування вмінь ділового спілкування в майбутніх фахівців технічного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Таможська І. В.** Формування вмінь ділового спілкування майбутніх фахівців технічного профілю у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І.В. Таможська. – Х., 2014. – 20 с. 2. **Теорія** і методика професійної освіти : [навчальний посібник] / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с. 3. **Шломенко О. Б.** Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх економістів засобами інноваційних технологій : дис. … кандидата пед. наук : 13.00.04 / Шломенко Олена Борисівна. – Х., 2012. – 205 с.

Антоніна Тимченко

Національний фармацевтичний університет (Харків, Україна)

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЕКСАНДРИ КОВАЛЬОВОЇ

Постать Олександри Ковальової знакова для сучасної харківської літератури. Важко назвати ще бодай одного слобожанського автора, котрий був би одночасно вимогливим філологом, вдумливим ліриком, професійним перекладачем, блискучим прозаїком, небайдужим педагогом. Творчість О. Ковальової розмаїта, проте монолітна, і тільки осягнення усього доробку письменниці здатне повно окреслити цю особистість.

Олександра Ковальова позиціонує себе перш за все як поета, проте «другим крилом» її творчості є її перекладацька діяльність – письменниця досконало володіє німецькою, маючи змогу перекладати як нею, так і з неї українською. Захоплення іноземною мовою та літературою визначили фах О. Ковальової: вона викладає у вищій школі. Авторка відома перекладами німецьких класиків, а також письменників сучасності, що пов’язано з побратимством м. Харкова та м. Нюрнберга та взаємовідвідуванням слобожанських і німецьких ліриків.

Поезія мисткині неодноразово ставала об’єктом розгляду критиків (В. Мисик, Іван Мироненко, Ірина Мироненко, В. Базилевський, В. Бойко та ін.), проте перекладацький доробок О. Ковальової розглядала лише І. Мироненко, та й те не вповні. Розвідка дослідниці була присвячена аналізу ліричної книги «Осіння проща», до котрої поетеса включила й розділ перекладів.

Безсумнівно, численні переклади, здійснені авторкою, заслуговують на ґрунтовне дослідження. Враховуючи обмеженість обсягу статті ми

спробуємо принаймні окреслити корпус перекладної лірики поетеси, втілений в окремих книгах та розділах збірок.

Окрім публікацій добірок перекладів у альманахах («Протей», «Хист і глузд»), окремими книгами в перекладі О. Ковальової вийшли «Знаки життя» П. П. Віплінгера; «Листи Ромео» Вальтера Загорки; «Поміж літом і зимою» Манфреда Шваба, поетичні антології «Потік» [6], «Жіночі голоси» [4]. Неоціненним є й перекладацький внесок письменниці (в ряду інших перекладачів) в укладання колективних збірок харківських і нюрнберзьких поетів «Лірика» (1998) [8], «Два міста» (2000) [3], «Понад час і простір» (2006) [13].

Цікавим прикладом перегуку двох мов і двох художніх світів є книга «На два голоси» (1998 р.) [14], видана О. Ковальовою разом із німкенею-сучасницею Наду Шмідт. Експресивні постмодерні мініатюри Н. Шмідт, звісно, відрізняються від «ґрунтовної» виваженої лірики О. Ковальової, проте остання не поступається, а на нашу думку, навіть переважає болючістю та глибиною. Проте тут, вочевидь, не йдеться про потребу порівнювати. Важливим є перегук мов і культур, прагнення до взаємозбагачення традицій, співтворчість єдиного європейського мистецького простору.

Заключний розділ збірки О. Ковальової «Осіння проща» (2006) [5] подає переклади з уже згаданих поетів-романтиків; твори обрані безумовно за принципом суголосся думок німецьких авторів та художніх суджень самої О. Ковальової. Поезії органічно вплітаються в аналізовану книгу, доповнюючи читачеві уявлення про художній світ О. Ковальової.

2010 року вийшла тримовна книга О. Ковальової та О. Тільної «Ходім туди, де спить трава» [7], де подано твори двох харків'янок українською, англійською та німецькою мовами. Цікавий з точки зору перекладацтва проект, книга вибудувана за принципом наступності: першими подані твори О. Ковальової, як старшої за віком, котрі ніби передають естафету у творчості молодшій колезі – О. Тільній. По-друге, лірика О. Ковальової видається глибшою, світ її побутує поза часом; вона ніби готує ґрунт для «вужчої», хоча й теж по-своєму (але по-молодому!) мудрої лірики О. Тільної – які б приязні стосунки не пов'язували двох поеток-перекладачок, усе ж таки координати їхніх поетичних світів досить відмінні. Проте задум збірки, безперечно, викликає цікавість – і з погляду простого читання, і з погляду теорії та практики перекладу.

О. Ковальова як поет високого класу, з одного боку, й германіст із науковим званням та великим стажем, з другого, є вимогливим та уважним

перекладачем, котрий тонко відчуває та передає всі нюанси оригінального тексту.

Читач, який не знає німецької, може скласти враження про майстерність О. Ковальової навіть за добором авторів та їхніх творів, що постають об'єктом перекладів, а це найяскравіше видно в антологіях, укладених О. Ковальовою, – «Потік» [6] та «Жіночі голоси» [4]. Важливо, що матеріал для цих збірок був дібраний письменницею з власної волі, а не на вимогу редактора чи замовника-видавця, а отже, можемо говорити про літературні вподобання авторки, її цікавість до тих чи тих авторів та їхніх творів. Ув одному з інтерв'ю О. Ковальова зазначала, що близькими їй є німецькі романтики [12]. Дійсно, знаходимо представників цієї доби в згаданих антологіях, проте авторка перекладає й митців інших епох, намагаючись подати своєрідний зріз улюбленої літератури.

Назва книги «Потік» [6] указує на безупинність творчості, потужний струмінь самовираження поета. Збірка присвячена пам'яті В. Мисика, безперечного авторитета й учителя письменниці, перекладача, котрого О. Ковальова ставить ув один ряд із М. Лукашем і Д. Загулом. У «Потоці» вміщено переклади віршів 19 авторів – від Середньовіччя до XX ст.; у передмові авторка зазначає, що прагнула об'єднати під однією обкладинкою твори, раніше не перекладені українською, тому в книзі відсутні відомі поезії Й. В. Ґете, Фр. Шиллера, Г. Гайне.

Детальніше зупинимося на антології (яку, звісно ж, найкращим чином здатна зрозуміти й перекласти лише жінка) «Жіночі голоси» [4], що хронологічно охоплює періоди, починаючи від бароко й завершуючи XXI ст. У збірці постають переклади творів як знакових поетес Німеччини, так і менш відомих авторок.

Слід зауважити високу версифікаційну якість перекладів – вони легкі для читання, й реципієнт, не знаючи, із чим має справу, цілком може прийняти їх за оригінальні твори. Авторка однаково просто відтворює релігійно-просвітлену класику бароко К. Р. фон Ґрайффенберґ, і романтичні поезії К. Фон Ґюндерроде, А. Фон Дросте-Гюльсгофф, М. Фон Ебнер-Ешенбах, і естетику реалізму З. Меербаум-Айзінгер, і яскраво модерністські твори П. Людвіг, К. Лавант та ін. За кількістю поданих перекладів частково можна судити про ступінь зацікавлення О. Ковальової тою чи тою поетесою. Порівняно з мисткинями, котрі представлені в книзі одним-двома віршами, вирізняються Е. Ласкер-Шюлер (8 перекладів), чия експресивна самобутня лірика чинить потужний вплив на читача, нобелівський лауреат Н. Закс (3

переклади), творчості котрої властиві провидчість, містицизм, екстатична напруга, Г. Кольмар (5 перекладів), лірика якої поєднує естетику реалізму з естетикою модернізму, символізмом, містичністю, фантасмагоричністю. Вочевидь, цікавить О. Ковальову як читача й поезія таких авторок як М. Калеко (перекладачка подає 4 твори, абсолютно контрастні за тональністю – поряд із традиціоналізмом знаходимо постмодерні поезії, іронічні, гостросучасні за тематикою), І. Бахманн (4 переклади, де також містяться зародки постмодерної естетики з опертям на символізм, містичність), Г. Крефтнер (4 вірші однієї з найвидатніших австрійських післявоєнних поетес, творчість котрої поєднує романтичне, реалістичне та модерне начала, що адекватно відтворено в перекладах), а також ровесниць самої О. Ковальової С Кірш, Н. Шмідт, яка неодноразово брала участь в харківсько-нюрнберзьких проектах, і молодої постмодерної поетеси М. Вайсгаупт. О. Ковальова радо береться й до перекладів традиційної римованої лірики й авангардних верлібрів, і те,й те з її вуст звучить однаково природно.

Початок XXI ст. ознаменувався виходом кількох перекладних антологій, присвячених побратимству Харкова й Нюрнберга, – «Два міста» [3], «Понад час і простір» [13], «Мости поезії». Книжки скомпоновані за принципом дзеркала: з одного боку під обкладинкою містяться оригінали й переклади віршів слобожан, а з другого – німців. Авторство перекладу належить О. Ковальовій, К. Фішер та Є. Ходуну. Серед харківських поетів у збірках представлені В. Боровий, І. Христенко, М. Львович, В. Бойко, А. Перерва, О. Ковальова, Н. Супруненко, Л. Тома, І. Мироненко, О. Ковалевський, В. Верховень, С. Жадан, Р. Мельників, І. Бондар-Терещенко.

Цікавим є факт використання О. Ковальовою кількох псевдонімів – Олеся Шепітько («Шепітько» – прізвище матері письменниці, до того ж у творчості авторки важить мотив тиші або сказаного неголосно, що часто має більшу силу за галасливість), Алекс Шмідт («Алекс» – чоловіча форма імені «Олександра», «Шмідт» перекладається з німецької як «коваль»), Сандра Флюстерлінґ («Флюстерлінґ» – «шепіт»). Доба, коли письменники вигадували псевдоніми, аби уникнути утисків цензури, давно минула. Псевдоніми О. Ковальової, – за її власним визначенням, маленька літературна містифікація. Це доводить добрий гумор письменниці, її схильність до в хорошому смислі слова літературного авантюризму, тобто відкритості до експериментів, небуденності, постійного творчого пошуку.

Перекладацький доробок поетеси великий та різнорідний, безумовно, чекає на вдумливого дослідника.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Базилевський В. З.** «Імпресій та медитацій» / Володимир Базилевський // Київ. – 2007. – № 6. – С. 155–168. 2. **Бойко В.** Незнищенність голосу: [поезії О. Ковальової та відгук на них] / Віктор Бойко // Слобідський край. – 29 листопада 2008. – С. 17. 3. **Два міста**: Антологія харківської і нюрнберзької поезії. – Х. : Майдан, 2000. – 220 с. 4. **Ковальова О.** Жіночі голоси: Переклади з німецької. Поезії / Олександра Ковальова. – Х. : ЦД № 1, 2013. – 176 с. 5. **Ковальова О.** Осіння проща: Поезії / О. П. Ковальова. – Х. : Майдан, 2006. – 172 с. 6. **Ковальова О.** Потік : Вірші [пер. з нім.] / Олександра Ковальова. – Х. : Віровець А. П: «Апостроф». – 2011. – 232 с. 7. **Ковальова О.**, Тільна О. Ходім туди, де спить трава…: Вірші ; переклади / О. Ковальова, О. Тільна. – Х. : Віровець А. П. : «Апостроф». – 2011. – 88 с. 8. **Лірика**. Дні нім. літ. в Укр. – Асоц. укр. письменників. – Нюрнберг-Київ-Харків, 1998 – 50 с. 9. **Мироненко І.** «День вибирайте, наче заповіт…» / Іван Мироненко // Вечірній Харків. – 16.02.1990. 10. **Мироненко І.** Так знизують і роси, і слова… / Ірина Мироненко // Березіль. – 2007. – № 3–4. – С. 181–187. 11. **Мисик В.** Роздуми про світ / Василь Мисик // Літ. Україна. – № 18. –1982. 12. **Олександра** Ковальова: «Письменник – це передусім невситиме зацікавлення світом»: інтерв'ю Люцині Хворост // Режим доступу : http://dobrolucina.wordpress.com/2013/01/10. 13. **Понад** час і простір: Антологія сучасної української і німецької поезії. – Х. : Майдан, 2006. – 244 с. 14. **Шмідт Н.**, Ковальова О. На два голоси / Наду Шмідт, Олександра Ковальова. – Х. : Вид-во «Нова література» – 1998. – 83 с.

Марія Тишковець
Тернопільський державний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського (Тернопіль, Україна)
Галина Бачинська
Тернопільський національний педагогічний
університет імені В. Гнатюка (Тернопіль, Україна)

ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (за професійним спрямуванням)

Серед нових методичних і методологічних підходів формування компетенції майбутнього лікаря важливе місце посідає особистісно-орієнтоване навчання. Така інноваційна модель освітнього процесу дозволяє молодим спеціалістам не лише оволодіти теоретичними знаннями у повному обсязі, але й вільно застосовувати їх на практиці, адаптуватися у складних професійних умовах, вільно послуговуватися необхідними комунікативними